

Economie Integraal vwo 2e druk

Samenvatting hoofdstuk 13 Inkomen en groei

13.1 Productie en inkomen

Op welke manieren kun je de nationale productie en het nationale inkomen meten?

Produceer is het toevoegen van waarde. Dat gebeurt door productiefactoren – arbeid, kapitaal, natuur en ondernemersactiviteit – samen te voegen. Omdat de winst een restgrootte is, is de waarde van de productie gelijk aan de uitgekeerde factorbeloningen (loon, rente, pacht en winst). Op macroniveau kan het bruto binnenlands product (bbp) op drie manieren worden berekend.

In de eerste plaats via de objectieve methode: als het verschil tussen de omzetten en het intermediair verbruik. Omdat de collectieve sector geen omzet kent, wordt de toegevoegde waarde van de overheid vastgesteld als de som van de ambtenarensalarissen. In de tweede plaats kan het bbp worden berekend via de subjectieve methode: als de som van de uitgekeerde factorinkomens. In eerste instantie krijg je dan het netto nationaal product tegen factorkosten. Voeg daar aan toe de afschrijvingen en het saldo van indirecte belastingen en subsidies en je krijgt het bbp. In de derde plaats kan het bbp berekend worden als de som van de bestedingen. Deze bestaan uit de particuliere consumptie (C), de netto investeringen door ondernemingen (I), de overheidsbestedingen (O) en het saldo van export en import ($E - M$). Voeg daaraan de afschrijvingen toe en je krijgt het bbp.

Het verschil tussen binnenlandse productie en nationaal inkomen wordt gevormd door de grensoverschrijdende primaire inkomens. Denk bijvoorbeeld aan mensen die in het buitenland werken en hun loon naar Nederland overgemaakt krijgen. De staat van middelen en bestedingen ten slotte bevat geen nieuwe begrippen, maar is een samenvatting van het voorgaande.

13.2 Kringloop en nationale boekhouding

Hoe kun je de geldstromen in een economie volgen met een economische kringloop?

De geldstromen in een economie kun je visueel in een kringloopmodel weergeven met als belangrijkste sectoren: huishoudingen (gezinnen), ondernemingen, financiële sector, overheid en buitenland. Doorgaans is zo'n kringloopmodel een vereenvoudiging van de werkelijkheid, aangezien alleen de belangrijkste geldstromen worden weergegeven.

Aan de hand van de geldstromen kan de zogenaamde macro-economische identiteit of macro-economische balansvergelijking worden opgesteld. Het blijkt dat de saldi van de private, de overheids- en de buitenlandsector samen gelijk zijn aan nul: $(S - I) + (B - O) + (M - E) = 0$. De beide saldi van private en overheidssector kunnen worden samengevoegd tot het nationaal spaarsaldo, dat dan gelijk is aan de netto-export.

13.3 Economische groei

Hoe kun je het verschijnsel 'economische groei' meten? En waardoor wordt de groei veroorzaakt?

Economische groei kan gemeten worden als de toename van het reële bbp per capita. In westerse landen is het reële bbp per capita de afgelopen twee eeuwen ruwweg vertienvoudigd. Ook in wat we ontwikkelingslanden noemen is er een forse groei geweest, maar het uitgangspunt was ongunstiger dan in westerse landen, zodat er grote mondiale verschillen in inkomen per hoofd bestaan.

Oorzaken zijn de toename van de kwantiteit en de kwaliteit van de productiefactoren. De toename van de hoeveelheid arbeid (beroepsbevolking) is op zichzelf geen groeifactor, wel de toename van het *human capital*, de scholing en ervaring van de beroepsbevolking. Daardoor kan de arbeidsproductiviteit sterk toenemen. Ook de toename van de hoeveelheid kapitaalgoederen per eenheid arbeid is een groeifactor, evenals de toename van de 'techniek' die in een kapitaalgoed is opgesloten. Factoren als betere technieken, schaalvergroting en toenemende bezettingsgraden worden gemeten als de totalefactorproductiviteit.

Daarbij wordt in toenemende mate het belang van institutionele factoren erkend. Economische groei gedijt in een omgeving waarin de eigendomsrechten worden beschermd, waarin een onafhankelijke rechtspraak bestaat, waarin een stabiele munteenheid bestaat, iedereen onderwijs kan volgen en gemakkelijk nieuwe ondernemingen kunnen worden gestart.

De productiefunctie is een eenvoudig model om de economische groei te verklaren. Met behulp van de hoeveelheden arbeid en kapitaal en met de totalefactorproductiviteit kan de groei van de (potentiële) productie worden verklaard.

13.4 *Economische groei en welvaart*

Wat zeggen de macro-economische cijfers over de welvaart van een land?

In de eerste plaats is er informele, niet-geregistreerde, productie. Deze kan zowel legaal (huishoudelijke activiteiten) als illegaal (verkoop harddrugs) zijn. Daarnaast zijn er andere factoren die de welvaart beïnvloeden. Zo is de arbeidstijd in de loop der jaren sterk verkort en ook de arbeidsomstandigheden zijn aanzienlijk verbeterd. Ook is de kwaliteit van veel producten toegenomen. Goed kun je dat zien als je de huidige woonomstandigheden vergelijkt met die uit een verder verleden. Externe effecten kunnen het gevoel van welvaart beïnvloeden. Denk bijvoorbeeld aan negatieve externe effecten als verkeerslawaaï of aan smog in grote Chinese steden.

Welvaart is uiteindelijk een subjectief begrip. Uit onderzoek is gebleken dat vooral bij lage inkomensniveaus extra inkomen een duidelijk effect heeft op het welbevinden. Naarmate het inkomen stijgt neemt het gevoel van welbevinden weliswaar toe, maar wel wordt het effect steeds geringer. Er is sprake van afnemende meeropbrengsten van inkomensgroei. Om het begrip maatschappelijke welvaart handen en voeten te geven zijn bepaalde indicatoren ontwikkeld, zoals de Human Development Index (HDI) en de Well Being Indicator. Verder zijn er pogingen ondernomen om tot een groen bbp te komen.